

Umění jako ekofilozofie

Výchozím bodem tvorby Jany Křížové je zaujetí morfologickými archetypy v přírodě a pohled na krajinu prostřednictvím symbolů jako vejce, voda, oheň, strom apod. Oč složitější je dnes vztah lidí k přírodě, o to naléhavější je otázka ekofilozofické rovnováhy tohoto vztahu. Autorku zajímá, jak vytvořit plastiku-sochu-objekt tak, aby dílo symbolizovalo přírodu jako celek, či alespoň její část zviditelnilo v morfologické zkratce, jež nás donutí přemýšlet o interakci lidí s přírodou, jejich přístupu k otázkám životního prostředí.

Ekologové označují vztah lidí k přírodě dnes jako historicky mimořádný, ohrožující podstatu života na Zemi. Příroda je stálý proces, jehož běh nelze zásadně ovlivnit, přirozenost je každému bytí daná jako neměnný základ. Proto také snaha umění zviditelnit východiska interakce lidí s přírodou je smysluplná. Poznáme-li krajinu, kterou obýváme, v jejím obrazu poznáme i samy sebe a možnosti svého konání.

Jana Křížová experimentovala na počátku své tvorby s různými materiály a jejich propojením, ale postupně se zaměřila na práci se dřevem a jeho mnohotvárností. Objevila stélu, letokruhy, spirálu či linii blesku v rozsahu proměn materiálu. Při vytváření elementárních tvarů poznala jeho vnitřní pnutí, přirozený rytmus jeho změn. Do svého výtvarného názvosloví postupně zařadila i **vodu**, časový prvek, ovlivňující strukturu dřeva a tvar. Čtvercový bazén na nožkách s polovičním víkem nese název **Box Water**, proudy vody směřující ve vlnách od země vzhůru se nazývají **Pramen**, plavbou podle navigace hvězd vznikla **Lod'**a sestavu dotváří **Modrý vodopád** – barevná kombinace dřeva se sklem. Prý i Země při pohledu z vesmíru vypadá jako modrobílá planeta – bílá od vodní páry, modrá od vody. Scenérii završuje velký symbolický **Květ**, vysoustružený z kmene lípy jako parafráze Baudelairových Květů zla, kromě vzniku života symbolizující i zánik, anebo tradiční symboliku kalicha, nádoby provázející lidskou tvorbu od počátku dějin. Všechny formy života na Zemi, organického i anorganického, jsou závislé na vodě. Život vznikl ve vodě, proto voda je podmínkou života. Protoplanetární mlhovina, z níž vzniklo Slunce a sluneční soustava, obsahovala velké množství vody a tvoří molekulární mračna v mezihvězdném prostoru. I u autorky voda symbolicky uzavírá a syntetizuje okruh plastik, v nichž tvarové archetypy a znakové symboly zdůrazňují význam interakce vnitřní a vnější krajiny člověka.